Broj #1
Rujan
2022.

Bilten (ne)ispričanih priča

SAVEZ UDRUŽENJA BORACA NOR SRH
OPĆINSKI ODBOR KUTINA

Broj: _____/1988.
Kutina, 13.5.1988.

OPĆINSKI ODBOR
SAVEZA BORACA NOR-a

IVANIĆ GRAD

U prilogu vam dostavljamo tekst koji će poslužiti drugu Cvetković Marijanu prilikom otkrivanja spomenika u Lipovcu.

Uz drugarski pozdrav!

Prilog: tekst

Predsjednik:
Savo Mandić v.r.

Otkrivajući ovaj spomenik, podignut u čast i trajno sjećanje na prvu oružanu borbu Moslavačkog partizanskog odreda i pogibiju prvog borca, omladinca Andrije Šaćarića, koja je vođena 23. prosinca 1941. godine sa domobranskom stražom koja je čuvala željeznički most na Lonji, na 30 km udaljenosti od Zagreba, nužno je podsjetiti na neka zbivanja i aktivnosti komunista Moslavine na provođenju zadataka partije u pripremanju i organiziranju borbe protiv okupatora i domaćih izdajnika.

Od perioda okupacije zemlje, a posebno od napada fašističke Njemačke na Sovjetski savez i odluke CK KPJ od 4. srpnja 1941. godine kojom se pozivaju komunisti i narodi Jugoslavije na oružanu borbu protiv okupatora i domaćih izdajica, na ovom području poduzete su mnoge aktivnosti. Te aktivnosti ogledale su se u održavanju niza sastanaka sa članovima partije, SKOJ-a i simpatizerima, na kojima se raspravljalo o nastaloj situaciji i zahtjevima partije da se organizira oružani otpor protiv neprijatelja i na tome mobilišu najšire narodne mase. Iza sastanaka uslijedile su manje akcije i sabotaže, na rezanju telegrafskih i telefonskih linija, uzimanju oružja od pojedinih ustaša i žandara koji su se našli u selima, na odsustvu ili kraćem bolovanju. Te, iako sitne akcije, nisu mogle ostati nezapažene od strane neprijatelja, pa je došlo do hapšenja većeg broja članova partije, SKOJ-a i pojedinih simpatizera. Ti su ljudi proveli jedno vrijeme u zatvorima i kako im se nije mogla dokazati krivica, pušteni su kućama. To je prekinulo započete aktivnosti i usporilo njihov nastavak, ali to ne traje dugo.

Na početku rujna mjeseca (8.rujna) saziva se okružna partijska konferencija u selu Prkosu kojoj prisustvuje član CK KPH dr. Pavle Gregorić, na kojoj se kritički raspravljalo o tome što je na kojem kotaru poduzeto uz zaključak da se pride formiranju oružane grupe i

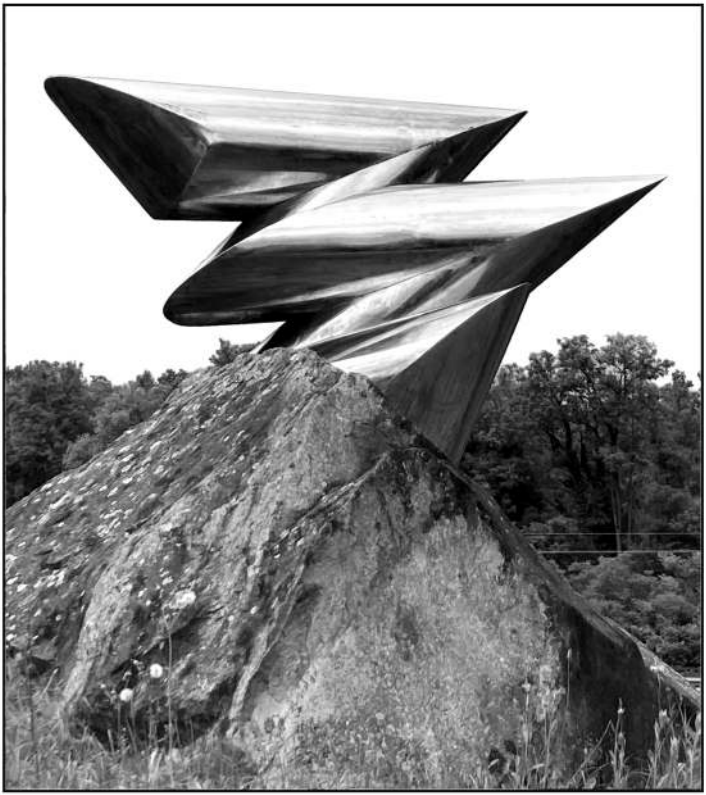

započne s oružanim akcijama. Partijska organizacija Andigola dobiva zadatak da iskopa zemunicu u šumi iznad Andigola u koju bi se mogli smjestiti borci koji će nailaziti dok se ne formira veća oružana grupa. Tako su se počeli prikupljati borci na zapadnom dijelu Moslavačke gore, kada se početkom prosinca sakupila grupa od 16 boraca koja je 14.XII 1941.godine položila zakletvu i izabrala komandira, komesara i pomoćnika komesara.

Tu prvu oružanu grupu sačinjavalo je 16 boraca i to: Alojz Vulinec - Sloga, Mato Svetličić - Svijetli, Ivan Miletić - Brada, Pavle Maričić - Pjetika, Ante Bušljeta - Bušo, Grga Vukelić - Mali, Karlo Remenar - Ćibo, Ivan Pokas -Bosi, Josip Turčinec - Tuk, Stjepan Barilić - Vago, Mato Mantek - Crni, Marko Čuljak - Mak, Josip Augustinović - Dugi, Stjepan Srac - Malča, Ivan Muškon - Neža i Vinko Golubić - Golub. Za komandira izabran je Ivan Pakos - Bosi, za komesara Alojz Vulinec - Sloga, a za pomoćnika komesara Mato Svetličić - Svijetli.

Slične pripreme odvijale su se i na istočnoj strani Moslavačke gore, na kotaru Garešnica, s tom razlikom što je Garešnica pripadala pod Okružni komitet KPH Bjelovar koji je formirao prvu oružanu grupu već 5. kolovoza 1941.g. koja je na čelu sa sekretarom Okružnog komiteta KPH Bjelovar Kasimom Čehajićem, krenula na svoj prvi borbeni put u pravcu Kalnika i na tom putu u sukobu sa žandarima i ustašama bila razbijena. U toj borbi jedan borac je poginuo, a većina ih je kasnije pala u ruke žandara i ustaša i u veljači 1942.g. osuđeni na smrt i streljani. I sam sekretar Okružnog komiteta KPH Kasim Čehajić je bio uhvaćen i 19.XII 1941.g. s još 9o rodoljuba streljan u Bjelovaru. Iz te grupe ostali su na životu Tomo Buden - Hitri i Ivan Bobinac - Čelo iz Garešničkog Brestovca oko kojih se tokom 11 i 12 mjeseca okupila grupa boraca s kojom su 9.XII 1941.g. izvršili akciju na

kulturbundaše u Garešničkom Brestovcu i tom prilikom zarobili 4 karabina i 1 lovačku pušku. Te noći Budenovoj grupi pridružila su se 4 nova borca: Ferdo Einspiegel - Braco, Petar Petrov - Vanča, Stevo Milaković - Aco i Andrija Šaćarić - Mali.

Znajući za čazmansku grupu, Buden Tomo i Petar Petrov odlaze na Kopčić Brdo povezuju se s Vulincem i ostalima i ugovaraju spajanje tih dviju grupa, kako bi ojačani, mogli uspješnije djelovati. Buden i Petrov oduševljeni što su postigli sa čazmanskom grupom i 18.XII 1941.g. stižu na Andigole, šumu Lugaricu gdje se nalazila čazmanska grupa. Buden je doveo grupu od 19 boraca. To su bili borci: Tomo Buden - Hitri, Ivan Bobinac - Čelo, Slavko Kezele - Slavni, Josip Kezele - Čiko, Mile Kukić, Mile Vignjević - Bosanac, Petar Petrov - Vanča, Jakov Valjavec - Hrabri, Mile Mršić - Bićo, Stjepan Rek - Alija, Ferdo Einspiegel - Braco, Stevo Milaković - Aco, Andrija Šaćarić - Mali, Milan Vuksanović - Brzi, Obrad Rakić, Pero Rakić, Pane Rakić, Tomo Matijević - Malarija i Ilija Marić - Ciklon.

Oduševljenje boraca radi spajanja tih dviju grupa nije dugo trajalo. Nesretnim slučajem teško je ranjen Alojz Vulinec - Sloga. Taj događaj teško se dojmio svakog borca. Neizvjesnost, da li će preživjeti nad svakim borcem je lebdila. Jer, upravo je on, Alojz Vulinec bio glavni organizator čazmanske oružane grupe i NOP na ovom prostoru, pa i akcije na domobranskom stažu koja je čuvala željeznički most na Lonji, ovdje u Lipovcu. Akcija se ne smije odgoditi. Prije akcije treba se organizirati. Tako je 21.12.1941.godine, u jednoj mučnoj situaciji, svi zabrinuti za ishod ranjavanja druga Vulinca, spajanjem garešničke (istočne) i čazmanske (zapadne) grupe formiran Moslavački partizanski odred.

Za komandanta Odreda postavljen je Ivan Pokas - Bosi, za komesara Mato Svetličić - Svijetli, za zamjenika komesara Ivan Miletić - Brada.

Novoformirani odred 23.12.1941. godine stupa u prvu oružanu akciju, naoružan s 26 vojničkih pušaka, 2 lovačke puške i desetak pištolja. Akcija je uspjela. Zarobljen je 1 puškomitreljezx, 13 pušaka i više drugog ratnog materijala. Napad na domobransku stražu na Lonjskom mostu odjeknuo je snažno, ne samo u bližoj, već i široj okolici.

Moslavački odred kao što je poznato, odigrao je veliku ulogu u daljem razvoju NOB-e u Moslavini. Iz Moslavačkog odreda krajem 1942. i do proljeća 1943.god. otišla su 3 bataljona dobro naoružanih boraca u druge jedinice, van Moslavine (1 bataljon krajem 1942.g. u 16 Omladinsku brigadu, 1 bataljon u proljeće 1943.g. u 12. Slavonsku brigadu, 1 bataljon u proljeće 1944.g. u Brigadu "Braće Radića"). Pored ta 3 bataljona, 1 četa boraca upućena je u Žumberak u 13 proletersku brigadu i 1 četa u Istru.

Zato danas, kad otkrivamo ovaj spomenik u znak sjećanja na prvu borbu Moslavačkog partizanskog odreda i pogibiju prvog borca, usmjerimo svoje misli na sve one, veće ili manje borbe koje je Moslavački odred vodio od 23.12.1941. g. do travnja 1945. kada je rasformiran i one borce koji su u tim borbama, za slobodu i bolji život položili svoje mlade živote.

Neka im je vječna slava i hvala!

Lipovec, 21.5.1988.g.

Izvor podataka: Zbornik Moslavine, izdanje Muzeja Moslavine Kutina, 1968.g.

Moslavački partizanski odred 1941.-1945. autor Vukašin Karanović

Čazma, 1226-1976. Zbornik, SIZ za kulturu i informacije Čazma

— 1

Reprodukcija teksta;govor pri otkrivanju spomenika u Lipovcu Lonjskom, Ivanić-Grad.
Tekst pronašla i ustupila: Vlatka Berlan-Vlahek.

— 2

Fotografija; Spomenik Moslavačkom Partizanskom Odredu.
Projekt: Zoran Bakić Izradio: IMPK, Ivanić-Grad, 1988.
Fotografiju snimio i ustupio: Ivor Glavaš.

— 3

Reprodukcija stranice knjige; "Spomenik na Tandarićevoj livadi, Ivanić-Grad gdje je donijeta odluka o dizanju ustanka u Moslavini"
Izvor: Spomenici Revolucije općine Ivanić-Grad,~1981.
Ustupio: Arhiv obiteljskog radija Ivanić.

— na naslovnici

Fotografija; stanje-detalj spomenika na Tandarićevoj livadi, 2022.
Fotografiju snimio i ustupio: Ivor Glavaš

* fanzin = poster [okreni]

www.sfius.org
www.inappropriatemonuments.org

sfius@sfius.org

SF:ius
neprimjereni spomenici
Zaklada Kultura nova
Republika Hrvatska Ministarstvo kulture
Republic of Croatia Ministry of Culture

SPOMENIK NA TANDARIĆEVOJ LIVADI, IVANIĆ-GRAD GDJE JE DONIJETA ODLUKA O DIZAN U MOSLAVINI

»TANDARIĆEVA LIVADA«

SPOMENIK monument građen od lomljenog kamena »dijabaza« u kojeg je ugrađen reljef isklesan u kamenu koji prikazuje sedam likova, a simbolizira čitanje Proglasa CK KPJ o podizanju ustanka. Kraj reljefa je ploča s tekstom. Spomenik se nalazi na Tandarićevoj livadi. Djelo je akademskog kipara Mirka Bračuna podignut 1964. Otkrio ga je doktor Pavle Gregorić, član CK KPJ.

Na ploči uz reljef je tekst ispisan rimskom kapitalom:

»Na ovom je mjestu 27. srpnja 1941. godine održana konferencija Okružnog komiteta komunističke partije Hrvatske za Okrug Čazma. Konferenciji je prisustvovao drug Pavle Gregorić član Centralnog komiteta KP Hrvatske, organizator ustanka u Moslavini i Slavoniji.

Na ovoj konferenciji donesena je odluka o dizanju ustanka u Moslavini i pročitan Proglas Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije i poziv na borbu protiv okupatora.

Ovaj spomenik podiže Udruženje boraca NOR Ivanić-Grad prigodom proslave 23. godišnjice ustanka naroda Hrvatske.

27. srpnja 1964. godine«

Kao što se iz tekstova vidi, spomenik obilježava jedan od najznačajnijih događaja iz povijesti NOR i revolucije. Podignut je na livadi Marije Tandarić nedaleko Ivanić-Grada na mjestu gdje je 27. 7. 1941. po direktivi CK Komunističke partije Hrvatske i Jugoslavije Okružni komitet KP za okrug Čazmu organizira prošireni sastanak na kojem je pročitan Proglas CK KPJ. Proglasom se poziva sve komuniste, rodoljube i narod Jugoslavije u organiziranu, oružanu borbu protiv okupatora i domaćih izdajica. Na tom skupu proučeni su osnovni zadaci koji se odnose na komuniste i narod ovog kraja. Tu je donijet zaključak da kotarski komiteti ocijene situaciju na svom području, organiziraju sastanke komunista na području Okruga i razrade akcije i zadatke svakog člana KP u opće narodnoj borbi koja predstoji.

Uskoro iza toga organiziran je čitav niz sastanaka ćelija KP te skupnih sastanaka komunista u selu Grabovnica kod Čazme, u šumi Matatinka kod Bosiljeva nedaleko Čazme, Ježevu, općina Dugo Selo i drugdje. Bili su to dogovori komunista o provođenju borbenih zadataka u organiziranju naroda u oružanoj borbi.

Komunisti i narod odazvali su se pozivu Komunističke partije i stupili u prvoj ratnoj godini u oružanu borbu protiv okupatora i ustaša.